

HOL KOMMUNE

Retningslinjer for oppholdsbetaling i institusjon

Vedtatt av Hol kommunestyre – dato 19.11.2009, sak nr.92/09

Innholdsfortegnelse:

	<u>Side:</u>
1. Innledning	3
2. Målsetting	3
3. Rutiner ved beregning m.v.	4
3.1. Innhenting av opplysninger	4
3.2. Friperioder m.v.	4
3.3. Utregning av oppholdsbetaling	5
3.3.1. Inntekter	5
3.3.2. Fradrag	6-7
3.3.3. Til beboers egen disposisjon	7
3.3.4. Vederlaget – forhåndsregning	7-8
3.4. Klage på vedtaket	8
3.5. Nye vedtak og etterberegning	8-9
3.6. Tjenester som dekkes av vederlaget	10
3.7. Opphør av institusjonsoppholdet	10
3.8. Maksimal- og minimumspriser	11
4. Sammendrag	11

1. INNLEDNING:

Etter et felles ønske fra saksbehandlerne av vederlagsberegning ble det 10.februar 2009 opprettet en Nettverksgruppe for Hallingdals kommunene bestående av en saksbehandler fra hver kommune (Hol, Ål, Hemsedal, Gol, Nes og Flå).

I møtet 10.februar 2009 ble det vedtatt av Nettverksgruppa å lage et forslag for felles retningslinjer i Hallingdals kommunene. Dette forslaget ble vedtatt på møtet for Nettverksgruppa 24. august 2009. Forslaget ble videre tatt opp i helselederforum 25.september 2009. Helselederforum vedtok at nettverksgruppa utarbeidet et felles saksfremlegg med innstilling fra helselederne i hver enkelt kommune.

Planen ble i Hol kommune vedtatt i HHS 121109 SAK 28/09 og i kommunestyret 191109 SAK 92/09.

Grunnlag

- "Forskrift om vederlag for opphold i institusjon m.v." fastsatt av Sosial- og helsedepartementet 26.april 1995.
- Lov 1982-11-19 nr 66: Lov om helsetjenesten i kommunene.
- Rundskriv fra Statens helsetilsyn IK-25/96
- Rundskriv fra Helse- og omsorgsdepartementet I-46/97
- Rundskriv fra Helse- og omsorgsdepartementet I-47/98
- Rundskriv fra Helse- og omsorgsdepartementet I-1/2009
- Håndbok; "Betaling for beboere i institusjon" av Åsmund Edvardsen og Leif Kåre Helland. 2.utgave 2000

2. MÅLSETTING

Det er kommunens ansvar å utvikle systemer og rutiner som på best mulig måte ivaretar forskriftens intensjoner.

Det må legges til grunn at det på området fattes enkeltvedtak overfor privatpersoner som ofte er ute av stand til å vurdere de vedtak som blir gjort. Dette er nok en av grunnene til at det er et lavt antall klagesaker innen vederlagsberegningen.

Dette fordrer at kommunen har en høy grad av nøyaktighet i behandlingen.

Målsetting for Hol kommune er:

- at kommunens politiske organer fatter vedtak om retningslinjer på områder hvor forskriftene åpner for å bruke skjønn.
- at personalet gjennom tilstrekkelig kjennskap til forskriften er kvalifisert til å foreta riktig beregning.
- at godkjente og utprøvde skjema for beregning av vederlag etc. blir benyttet.
- at ikke beboere med komplisert inntekts/fradragsforhold blir begunstiget i forhold til andre.

3. RUTINER VED BEREGNING M.V.

3.1. INNHENTING AV OPPLYSNINGER

Kommunen mottar søknad fra bruker vedr. korttids- eller langtidsplass.

Send med forhåndsinformasjon om betalingsplikt sammen med vedtaket som for eksempel:

- Brev vedr. ”orientering om betaling for langtidsopphold i institusjon”
- 2 eks. av ”orientering om vederlag”, nr. 1171 Sem og Stenersen
- ”Oppgave over inntektsforhold”, nr. 1172 Sem og Stenersen
- Evt. legge med brosjyren ”Om opphold i institusjon”.

Frist for tilbakelevering fra søker: 2 uker fra mottatt vedtak.

Når nødvendige skjemaer er mottatt i retur er det tid for å beregne vederlag. Det er en forutsetning for å kreve vederlag at beboer først er gjort kjent med kommunens rett til det, bestemt i forskrift, og dokumentasjon på dette må foreligge i beboers mappe. Forskriften er trykt på baksiden av nevnte skjema.

Det er viktig at opplysning om sivilstand og eventuelt uskiftet bo er fylt ut, da dette har betydning for vederlagsberegningen. Beboers underskrift gir fullmakt til å innhente opplysninger om inntektsforhold. En slik fullmakt har kommunen gjennom forskrift, men det er greit også å ha den med beboers vitende på de skjema som beboer sender i retur.

3.2. FRIPERIODER M.V.

a) ved korttidsopphold:

dersom det blir gitt tilbud om korttidsopphold til en beboer, blir det regnet døgnpris, jfr.§4 i Forskrift om vederlag for opphold i institusjon m.v.” for de 60 første dagene i kalenderåret. Fra og med den 61.dagen skal en regne vederlag som for langtidsopphold resten av inneværende år. Friperioden faller her bort. Ved nytt år blir det ved korttidsopphold igjen regnet døgnpris, jfr.§4, de første 60 dagene i kalenderåret. Betaling skal skje fra og med første oppholdsdag til den dagen oppholdet opphører. De 60 dagene trenger ikke å ha vært i sammenheng, men må være i inneværende år.

b) ved langtidsopphold:

beboer har krav på ”frimåned” – dvs.:

En søker som blir gitt tilbud om langtidsopphold har krav på friperiode i en kalendermåned etter innleggelse.

Unntak fra hovedregelen er dersom beboer går over fra korttidsopphold som sammenlagt har hatt 60 døgn eller mer i kalenderåret til langtidsopphold. Kommunene kan da ta betaling fra første dag av langtidsoppholdet.

Samme unntak gjelder ved flytting direkte fra en annen institusjon eller privat forpleining. Da skal tiden for oppholdet i denne institusjonen m.v. også regnes med. Annen institusjon er private/kommunale institusjoner, sykehjem, aldershjem eller boformer/boliger med hel døgn omsorg og pleie.

Kommunen ser bort ifra innlagte dager ved sjukehus og Hallingdal sjukestugu.

3.3. UTREGNING AV OPPHOLDSBETALING

Når vi har fått alle inntektsopplysningene, kan vi regne ut oppholdsbetalingen.

- vedtaket blir fattet og dette sendes til beboer.
- kopi av vedtaket sendes/informerer til NAV som trekker direkte i trygdeytelsene, eller til kommunen som fakturerer deler av eller hele vederlaget.

3.3.1. Inntekter

a) Folketrygdtylser:

Alle inntekter fra folketrygden; grunnbeløpet, tilleggspensjon, særtillegg, etterlattepensjon etc. Beløpet her fremkommer på post 2.2.1. i ligningsutskriften og i utbetalingsdetaljer fra NAV.

b) Andre pensjoner:

Alle inntekter fra Statens pensjonskasse og kommunale pensjonskasser, selv om det er NAV som utbetaler disse. Private pensjoner skal også her. Denne fordelingen i forhold til folketrygdtylserne er viktig i de tilfeller hvor beboer skal ha forsørgerfradrag. Beløpet her fremkommer på post 2.2.2. i ligningsutskriften.

c) Andre inntekter: se håndboka s.43-44.

d) Inntekter av formue:

For beboere som sitter i uskiftet bo skal renteinntekter alltid deles i to før beregning skjer. Dette for at ikke arvingene skal presse på for å få gjort opp boet.

Renteinntekter føres opp her. Imidlertid skal renter av midler på pasientkonto opp til 3/4G være unntatt fra vederlagsberegningen, se håndboka s.45-46. Dette gjelder uansett hvem som disponerer kontoen, jf. uttaler fra dep.

Samtlige beboere får et "fribeløp" i renteinntektene på gjeldende rentesats på honnørkonto av 3/4 av grunnbeløpet, slik at vi på en forsvarlig måte kan overholde vederlagsforskriften §3 fjerde ledd.

Frdraget av renter på kontantytning (lommepengedelen) settes til kr. 1000,- pr.år og skal gjelde alle uavhengig av andre renteinntekter eller ei.

Salg av bolig regnes som realisering av formue og skal ikke regnes med som inntekt. Inntekter fra aksjer er litt spesielle. Aksjeutbytte (post 3.1.4) regnes som inntekt, men gevinst av aksjesalg (post 3.1.5) regnes ikke som inntekt, da dette er realisering av formuen. Derimot er renter av realisert formue inntekt.

Kun renteinntektene til beboer skal være med i utregningen av vederlaget, og beboer sine renteinntekter blir halvert dersom vedkommende har hjemmeboende ektefelle.

3.3.2. Fradrag

a) Skatt

Beboer vil ofte oppgi skatt på grunnlag av forrige års ligning. Det er en fordel å sjekke dette mot det løpende trekk som foretas av NAV. OBS: Trygdede har desember som skattefri måned, skattetrekket multipliseres derfor med 11 for å få årsskattebeløpet.

For øvrig må en be om at den utlignede skatt fremkommer på ligningsutskriften, slik at beregningsgrunnlaget blir utregnet på samme grunnlag. Ved etterberegning gis fradrag for utlignet skatt.

b) Gjeldsrenter

Alle slags gjeldsrenter skal tas med, ikke bare for bolig. Poster i ligningsutskrift er 3.3.1., 3.3.2. og 3.3.4.. Se også i håndboka for mer informasjon.

c) Verdipapirfond

Tap ved realisasjon av andelert verdipapirfond skal ikke tas med.

d) Forsørgerfradrag

Når ektepar bor hjemme er pensjonene deres samordnet slik at de til sammen får mindre pensjon enn to enslige pensjonister. Når en eller begge flytter på institusjon vil begge to fra NAV sin side bli regnet som enslige, med tilsvarende økning i pensjonen. Det er viktig at saksbehandler i den kommunen som velger å fakturere direkte informerer NAV om langtidsopphold slik at riktig pensjon blir registrert. Ellers vil kun de som blir trukket direkte i trygd bli endret.

Når så den ene dør vil den andre få etterlattepensjon, hvilket innebærer enda en økning i trygd. Det er denne siste økningen som kalles for tenkt etterlattepensjon og som skal gjøres fradrag for i beboers inntekt før vederlag beregnes. Tanken er at den hjemme boende ikke skal komme dårligere ut økonomisk fordi ektefellen fortsatt bor på institusjon.

Utregning av forsørgerfradraget;

Dette står beskrevet i håndboka. Legg merke til i fradragberegning for hjemme boende ektefelle, at det er beløpene fra folketrygden som behandles her, og som avkortes mot hjemme boendes brutto inntekt. For øvrige pensjoner, dvs. Stat, kommune og private regnes 50% fradrag.

Det er spesielle regler for forsørging av barn som står beskrevet i håndboka.

d) Fradrag for bo utgifter

Viser til vederlagsforskriften vedr. fradrag etter §5 fjerde ledd.

I merknader til forskrifte lyder det slik: *"Ved langtidsopphold kan for eksempel alle beboere gis rett til fradrag for bo utgifter i 6 måneder."* Grunngivingen er at beboerne skal slippe å umiddelbart selge alt for å unngå økonomiske vansker.

Tidligere revisjon på området presiserer at det bør være et krav at slike fradrag er dokumenterte.

Beboere med egen bolig får automatisk fradrag for boutgifter i inntil 6 måneder. Fradraget settes til kr. 2000,- pr.måned og halvparten for beboere med hjemmeboende ektefelle. I de tilfeller der beboer har oppsigelsestid på husleiekontrakt, vil fradraget bli gitt for de månedene oppsigelsestiden varer – i maks seks måneder.

Vilkåret er at boligen ikke blir disponert av andre.

Fradraget gis ikke til de som bor på kår.

Fradrag for boutgifter over 6 måneder kan også være rimelig dersom beboer har hjemmeboende ektefelle og denne får problemer med å holde på boligen dersom ikke vedkommende får midler fra ektefellen.

Eget søknadsskjema må fylles ut ved spørsmål om fradrag av bo utgifter over lengre tid.

Administrativ leder i etaten har fullmakt til å gi fradrag for bo utgifter over 6 måneder.

3.3.3. Til beboers egen disposisjon

Inntekter – fradrag = beregningsgrunnlag

Det kan synes mest pedagogisk riktig å regne fribeløp ut fra beboers synspunkt. Dersom en ikke bruker oppsettet fra skjema, men beregner alt ut fra hva kommunen kan kreve i betaling, vil dette for beboer mer fortone seg som et angrep på inntekten.

Beregning med beboers øyne:

25% av grunnbeløpet – det gjelder selv om størrelsen på fradragene skulle bli så store at beregningsbeløpet blir lavere enn grunnbeløpet.

75% av fribeløp (4650,- pr.1/1-09 Friabeløpet er 6200,-)

15% av inntekter utover G (beregningssgrunnlaget - grunnbeløp)

= lommepenger

=====

Les også s.33 i håndboka om minimumsregelen.

Vedr. krigspensjonister – se håndboka.

3.3.4. Vederlaget - forhåndsregning

Beregningsgrunnlaget – lommepenger = VEDERLAGET

Hol Kommune sender faktura (evnt. oppretter avtalegiro) direkte til beboer.

Vederlag for deler av året

- a) Ved innflytting:
Når ektepar eller en av ektefellene kommer på institusjon, stiger inntekten, men vi bruker likevel årsbeløp, og dividerer på tolv måneder, til beboers gunst. Dersom vesentlige deler av beboers inntekt bortfaller ved innflytting, må dette tas hensyn til. Vederlaget beregnes da på årsbasis uten den bortfalte inntekt. Husk da på at skattefradraget justeres tilsvarende. Ta evt. kontakt med ligningskontoret.
- b) Ved permisjon: Når en beboer med fast plass i institusjon blir innlagt på sjukehus, skal normalt ikke vedkommende skrives ut av institusjon. Oppholdet blir regnet som permisjon. Dersom institusjonen lar en ny beboer disponere plassen, vil vederlaget falle bort.
- c) Ved dødsfall: Når en person dør skal en ta betaling til og med dødsdagen. Det er også viktig å tilbakebetale det som er trukket/betalt for mye i døds måneden. Dette kan samordnes med endelig etter oppgjør. Ved dødsfall må en be om forhåndslikning. Kommunen må forhåndsvarsle til etterlatte/boet om at etterberegning vil bli foretatt så snart forhåndslikningen eller likningen foreligger.

Betalingsvedtaket skal inneholde:

- opplysninger om klagemulighet
- opplysninger om hjemmel i vedtaket og fakta vedtaket bygger på
- legge ved brev som opplyser om de praktiske sidene rundt vedtaket og at et etteroppgjør vil finne sted når likningen er klar.

3.4. KLAGE PÅ VEDTAKET

En eventuell klage med begrunnelse skal sendes til saksbehandler som har fattet vedtaket. Klagefrist er 3 uker etter at beboer har mottatt underretning om vedtaket. Fylkesmannen er klageinstans. Klagen sendes skriftlig av saksbehandler med utfyllende informasjon om saksgangen.

Vedtaket kan påklages av beboer selv, av nærmeste pårørende på beboers vegne (ektefelle, samboer, barn eller søsken) og av verge.

3.5. NYE VEDTAK OG ETTERBEREGNING

Nye vedtak dersom:

- den økonomiske situasjonen til beboer endrer seg vesentlig (reduerte renteinntekter, økte trygdesatser, økt skatt og lignende)
- tidligere vedtak viser seg å være bygget på uriktige opplysninger
- skatteoppgjøret for foregående år viser at det ikke er beregnet riktig vederlag
- dersom den hjemme boende ektefelle også flytter inn på institusjon, må det foretas ny beregning av den beboer som før fikk forsørgerfradrag. Dette skal nå bortfalle.

Dersom det skjer vesentlige endringer på et tidspunkt hvor det er for travelt på kontoret, ferieavvikling etc., kan det være en løsning å sende ut forhåndsvarsel om at ny beregning vil bli foretatt, og så utføre denne innen rimelig tid. Forhåndsvarselet vil da fungere som selvstendig hjemmelsgrunnlag for vedtak med tilbakevirkende kraft.

Etterberegning:

Vederlagsberegningen baseres på årets nettoinntekt (inntekt minus skatt og gjeldsrenter). Siden kommunen krever løpende vederlag, må imidlertid årets inntekt forhåndsstipuleres til det man tror vil være riktig vederlag på bakgrunn av beboerens økonomi. Det er først når det foreligger ligning for foregående år at man sikkert kan fastslå den riktige nettoinntekten for dette året. Fordi det kan skje endringer i for eksempel pensjonen, renteinntekten, skatt osv. i løpet av året, er det en stor mulighet for at det forhåndsstipulerte beregningsgrunnlaget ikke er helt riktig.

Etterberegning skal utføres snarest mulig etter at likningsutskriften foreligger (fra slutten av juni til oktober) Det er viktig at beboer får klar melding ved innflytting om at et etteroppgjør vil finne sted.

Et etteroppgjør ved dødsfall kan gjøres så snart saksbehandler mottar en forhåndslikning fra etterlatte/boet.

Ved etterberegningen er det riktig å bruke et gjennomsnittts grunnbeløp. Det vil også forenkle arbeidet.

1. Medfører kontrollberegningen at vederlaget korrekt beregnet skulle ha vært satt **lavere**, slik at beboeren dermed har betalt for mye i vederlag, skal kommunen tilbakebetale dette til beboeren.
2. Medfører kontrollberegningen at vederlaget skulle ha vært satt **høyere**, kan kommunen kreve etterbetaling.

Før etterberegningen kan gjøres, må følgende opplysninger innhentes:

1. Kopi av ligningen m/utliknet skatt fra skatteetaten.
2. Utskrift av utbetalingsdetaljer pr. desember for å kunne summere totalt trekk av vederlag i trygden.
3. Oversikt over totalt vederlag fakturert direkte fra kommunen.
4. Finne gjennomsnittlig grunnbeløp. (se i håndboka for gjennomsnittlig krigspensjon og forsørgerfradrag)
5. Holde oversikt over andre endringer i beboerens økonomi som beboeren selv eller andre har gitt beskjed om.

Etterberegningen bygger på følgende elementer:

1. Den aktuelle inntekten med utgangspunkt i hva som framkommer av selvangivelsen.
2. Faktisk avregnet skatt slik den framkommer av skatteavregningen.
3. Det beboer har betalt i vederlag, det som er innbetalt fra folketrygden og det som er innbetalt ved kommunalt krav.

I håndboka er det vist et eksempel på avregning.

Ved etterberegning for deler av et år og beboer ikke har hatt inntekt hele året, brukes gjennomsnittlig grunnbeløp for den perioden beboeren har hatt inntekt. Har beboeren hatt inntekt hele året, men ikke hatt betalingsplikt hele året, bruker vi gjennomsnittlig grunnbeløp for hele året for så å avregne for den perioden vedkommende har hatt betalingsplikt.

3.6. TJENESTER SOM DEKKES AV VEDERLAGET

I forskriften §7 står det at "vederlaget skal omfatte kost, losji, nødvendig tannbehandling, medisiner m.v. samt helsetjenester som kommunen organiserer etter lov om helsetjenesten i kommunen i §1-3 andre ledd.

I uttalelser i forhold til §7 fra Helsetilsynet står det; "siden bestemmelsen ikke er uttømmende skal kommunen konkret vurdere hvilke andre ytelser som eventuelt skal være omfattet av vederlaget. Vurderingen av hvilke ytelser dette gjelder kan bli ulik for de forskjellige beboergruppene
Se rundskriv IK – 25/96 fra Statens Helsetilsyn.

Følgende tjenester inngår i vederlaget:

- lovpålagte helsetjenester
- spesialtjenester
- ergoterapi
- utgifter til medisin
- tannhelsetjenester
- nødvendige reiseutgifter til og fra institusjon
- kost og losji (herunder hygieneartikler som såpe, shampo, tannkrem, tannbørste og lignende)
- vask og stryking av tøy. Vanlig reparasjon av tøy som kan gjøres på institusjonen. Sy i navnelapper.

Vederlaget dekker ikke utgifter til personlig bruk som for eksempel klær og sko.

Ref. Forskrift om vederlag for opphold i institusjon

§ 7. (Hvilke tjenester omfattes av vederlaget)

Vederlaget skal omfatte kost, losji, nødvendig tannbehandling, medisiner m.v. samt helsetjenester som kommunen organiserer etter lov om helsetjenesten i kommunen § 1-3 andre ledd.

3.7. OPPHØR AV INSTITUSJONSOPPHOLDET

Plikten til å yte vederlag gjelder til og med den dagen institusjonsoppholdet opphører. Når en person dør skal en ta betaling til og med dødsdagen. Det er også viktig å tilbakebetale det som er trukket/betalt for mye i døds måneden. Dette kan samordnes med endelig etteroppgjør.

Ved dødsfall må en be om forhåndslikning. Kommunen må forhåndsvarsle til etterlatte/boet om at etterberegning vil bli foretatt så snart forhåndslikningen eller likningen foreligger.

Ved opphør regnes innflyttingsdag og utflyttingsdag som et døgn til sammen.

Ved etterberegning for deler av et år og beboer ikke har hatt inntekt hele året, brukes gjennomsnittlig grunnbeløp for den perioden beboeren har hatt inntekt.

Har beboeren hatt inntekt hele året, men ikke hatt betalingsplikt hele året, bruker vi gjennomsnittlig grunnbeløp for hele året for så å avregne for den perioden vedkommende har hatt betalingsplikt.

3.8. MAKSIMAL- OG MINIMUMSPRISER

Hol kommune bruker helse- og sosialdepartementet sine maksimalpriser på korttidsopphold inntil 60 dager i kalenderåret.

Ved langtidsopphold opererer vi ikke med ”faste” priser som ved korttidsopphold. Betalingen skjer med hjemmel i §3 i vederlagsforskriften. Vi må fastsette beboerens inntekter for å kunne foreta en beregning av egenbetalingen.

Som grunnregel skal ikke betalingen overstige det det koster å drive en institusjonsplass. Dette kalles kurdøgnprisen. Regelen om kurdøgnpris som maksimalsats medfører i realiteten svært sjelden noen begrensning i vederlagsberegningen. Kurdøgnsprisen blir regnet ut fra budsjetterte brutto driftsutgifter minus brutto driftsinntekter. (Innbetalinger fra beboerne holdes utenfor.)

Kurdøgnsprisen kan stå i vedtaket om vederlag.

---

4. SAMMENDRAG

Der forskriftene åpner for å bruke skjønn, gjør saksbehandler dette i samråd med administrasjonen, eller etter delegert fullmakt.

Tidligere revisjon anbefalte at det opprettes et kontaktforum for det personale i kommunene i Hallingdal som har oppholdsbetaling som arbeidsområdet. Vår nettverksgruppe møtes 2 ganger pr.år for å kunne få bedre forståelse for enkeltpunkt, for å utfylle hverandre og får å være til gjensidig nytte.

Vi oppsummerer med at følgende virkemidler må tas i bruk for å nå målsettingen om lik saksbehandling:

- Alle beboere må ha et eget vedtak for vederlagsberegning umiddelbart etter innflyttingen. (Dvs. så raskt som saksbehandler får innhentet de opplysninger som trengs for å regne ut vederlaget.)
- Ved vesentlige endringer som saksbehandler får beskjed om, fattes det nytt vedtak. (Nytt forskuddstrekk ved årsskiftet eller nytt grunnbeløp i mai regnes ikke som vesentlige endringer.)
- Alle beboere må etterberegnes snarest mulig etter at ligningsutskriften foreligger.
- Ved dødsfall bør etterberegning skje så snart det er praktisk mulig, jf.evnt. forhåndsligning.
- Det er utarbeidet og vedtatt retningslinjer for :
  - o Hvordan renteinntekter på pasientkonto skal behandles.
  - o Hvordan forsørgedes renteinntekter skal behandles.
  - o Hvordan boligfradrag skal behandles.